

FAKTAARK 68:

Barns kontakt med dyr, dyrehold i barnehager og skoler

Det er mye hygge og positive opplevelser knyttet til kontakt med dyr. Dyrene kan imidlertid være bærere av smittestoffer som kan gi sykdom hos mennesker eller fremkalle allergiske reaksjoner hos disponerte.

Noen barnehager og skoler holder husdyr (kyllinger, høns, kaniner, geiter, sauer, kalver, fugler, griser m.m.), som barna kan være med å fôre, passe og stelle. Barnehager og skoleklasser drar også på besøk til skolelandbruk og besøksgårder.

Dersom en vurderer å ha dyr i barnehager og skoler, må en ta hensyn til dyrenes velferd. Dyrehold i barnehager og skoler krever godt renhold og mye stell.

Beskyttelse mot smitte

- Vær nøye med god håndhygiene ved omgang med kjæledyr og ved kontakt med dyr. Håndvask bør skje umiddelbart etter kontakt med dyrene.
- Ved turer i områder med frittgående sau, bør en være spesielt nøye med håndvask før måltider.
- Unngå å etablere fôringsplasser for fugl i barnehager og andre steder der barn leker. Bakken under fuglebrettene kan lett bli forurenset av fugleavføring som kan inneholde Salmonella og Campylobacter. Søl fra fuglebrett kan dessuten tiltrekke seg rotter.
- Unngå å etablere fôringsplasser for piggsvin i nærheten av der små barn leker. Piggsvinavføring kan inneholde Salmonella.

Smitte

Her omtales noen smittestoffer som kan overføres fra dyr til mennesker og gi sykdom. De fleste kan forebygges ved god håndvask. Dersom en blir bitt av hund eller katt, så kontakt lege for vurdering av såret. Både hunder og katter har bakterier i munnhulen som kan gi alvorlige infeksjoner.

Smittestoffer som kan overføres fra dyr til mennesker					
	Smittestoff				
Dyr	E. coli	Campylobacter	Salmonella	Sopp	Parasitter (midd)
Hund					X
Katt				X	X
Drøvtyggere (storfe, sau)	X	X		X (ikke sau)	
Fugl (måke, due)		X	X	X	
Gris		X			
Piggsvin			X		
Kanin					X
Høner					X

E. coli

E. coli bakterier finnes normalt i tarmen både hos dyr og mennesker, og er vanligvis ufarlige. Noen få typer av E. coli kan gi diaré og kan produsere giftstoffer som angriper nyrene, særlig hos barn. Disse giftproduserende E. coli bakteriene kalles EHEC.

Campylobacter

Campylobacter gir diaré hos mennesker som kan være ledsaget av feber og influensalignende symptomer, og kan i sjeldne tilfeller gi alvorlig sykdom. Dyr blir som regel ikke syke av disse bakteriene.

Salmonella

Salmonella gir vanligvis symptomer som diaré, hodepine, magesmerter, kvalme og evt. feber. Diaréen kan i sjeldne tilfeller bli langvarig og gi et alvorlig forløp. Det kan oppstå alvorlig væsketap hos barn.

Sopp

Ringorm brukes som betegnelse om ringformede soppinfeksjoner i huden, hodebunn, føtter, negler. Tilstanden er karakterisert ved et kløende utslett som har form av en rød ring med tilsynelatende normal hud i midten. Noen sopparter kan smitte fra dyr til mennesker.

Parasitter

Midd kan smitte over på mennesker dersom man er i nær kontakt med dyret, men gir kortvarige plager. Midden kan gi kløe og irritasjon i form av små røde flekker (bitt) på armer, ben og øvre del av kroppen. Særlig barn er utsatt for bitt. Noen merker det knapt mens andre får tydelige "insektstikkmerker" med kraftig hudirritasjon.

Avføring fra drøvtyggere kan inneholde parasittene Giardia og Cryptosporidier.

Avføring fra hund og katt kan inneholde parasittene Toxoplasma og Spolmark. Disse kan gi ulike sykdommer hos mennesker, blant annet diaré og andre plagsomme følgesykdommer.

Allergi

Dyrehold i barnehager/skoler krever godt renhold og mye stell.

De aller fleste pelskledde dyr, og dermed de vanligste kjæledyrene, kan utløse allergiske reaksjoner. Det er ikke bare hårene i pelsen, men også allergener (proteiner) i dyrenes talg- og spyttkjertler og urin man kan reagere på.

Dyreallergener er vanskelig å unngå helt, fordi dyrehår fester seg til klær. De vil derfor finnes til en viss grad på skoler, i barnehager og offentlige transportmidler og ellers hvor folk ferdes.

På grunn av allergi bør det være et generelt forbud mot katt og hund i barnehager og skoler. Marsvin og kanin er et mindre problem. Pelsen deres gir sjelden problemer; det er urinen som fremkaller allergier hos disponerte. Det er imidlertid lettere å beskytte seg mot allergener i urin.

Noen ønsker å ha skilpadde, fordi denne ikke gir mye allergi hos mennesker. Privat hold av skilpadde er ikke tillatt i Norge, men Mattilsynet kan gi dispensasjon.

Akvariefisk og skilpadde er de eneste dyrene som ikke gir allergiplager i seg selv, fiskefor kan derimot gi allergiske reaksjoner.

Dyrevelferd

Alle dyr har krav på forsvarlig velferd. Eier av dyret og eventuelt andre som har dyret i sin forvaring, er ansvarlig for dette. Det gjelder også barnehager og skoler.

Dyr skal ha forsvarlig oppholdssted/rom tilpasset deres naturlige behov, egnet og tilstrekkelig fôr, tilgang til drikkevann, og tilstrekkelig tid til ro og hvile. Dette gjelder spesielt for kyllinger, spedyr og ungdyr.

Regelverket setter særskilte krav til blant annet mosjon og beite for mange dyreslag (blant annet storfe, sau og hest). Den som eier eller har dyr i forvaring, må ha tilstrekkelig kompetanse om disse forholdene.

Mattilsynet kan gi nærmere veiledning om dyrevelferd. Det anbefales sterkt at barnehager som holder dyr, tar kontakt med Mattilsynet for å få slik veiledning.

Sikkerhet

Dyrehold/besøk av dyr i barnehager og skoler kan være positivt innslag dersom det gjennomføres på en trygg måte. Det må alltid være voksne tilstede som har ansvar for at situasjonen oppleves trygg for barn og dyr. Skremte dyr vil instinktivt forsvare seg, noe som kan skade barna.

Det er viktig å tenke igjennom om det er situasjoner der dyrene vil være mer i forsvar enn i andre situasjoner, f.eks. vil de forsvare eget avkom og mat/soveplass.

- Barna skal ikke være alene med dyr
- Sørg for en rolig situasjon både for barn og dyr
- Dyret bør ha matskål og soveplass skjermet fra barna
- Dersom dyret har kasse for avføring skal denne plasseres utilgjengelig for barna

Mer informasjon

- [Barn og gårdsbesøk \(Folkehelseinstituttet\)](#)
- [Stell av kjæledyr \(Mattilsynet\)](#)
- [Smitte fra dyr – forekomst og risiko \(Folkehelseinstituttet\)](#)
- [Hygieneråd for forebygging av smittsomme sykdommer i barnehagen](#)

